

# ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ДИЗАЙНЕРА ІНТЕР'ЄРУ В УНІВЕРСИТЕТСЬКІЙ ОСВІТІ

**Пащенко Л. І.**, аспірантка кафедри теорії та історії педагогіки  
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

**Анотація.** В статті розглянуто проблему підготовки а також теоретичні положення системного підходу до професійного навчання майбутнього дизайнера інтер'єру в університетській освіті.

**Ключові слова:** дизайн, дизайнер інтер'єру, професійна діяльність.

**Аннотация.** **Пащенко Л. И.** **Подготовка будущего дизайнера интерьера в университетском образовании.** В статье рассмотрено проблема подготовки, а также теоретические положения системного подхода к профессиональному обучению будущего дизайнера интерьера в университетском образовании.

**Ключевые слова:** дизайн, дизайнер интерьера, профессиональная деятельность.

**Annotation.** **Pashchenko L. I.** **Preparation of the future designer of an interior in a university education.** In articles it is considered a preparation problem, and also theoretical positions of the system approach to vocational training of the future designer of an interior in a university education.

**Keywords:** Design, the designer of an interior, professional work.

**Постановка проблеми.** Необхідність забезпечення високої фахової підготовки дизайнера інтер'єру в університетській освіті вимагає вдумливого ставлення до побудови навчальних програм. Проблема оптимального співвідношення навчальних дисциплін, що забезпечують оволодіння професійними знаннями, які формують майстерність фахівця, пов'язана з низкою труднощів. Зміни торкнулися насамперед змісту, цілей і структури самого соціально-економічного устрою. Вони з усією невідворотністю вимагають від вітчизняної вищої школи рішучого, дійсно революційного перегляду цілей, змісту і технологій професійної підготовки дизайнера інтер'єру в університетській освіті.

**Робота виконана у відповідності до плану НДР** Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Даній проблематиці присвячені різноманітні публікації, що виявляють все нові цікаві питання, які згідно з

умовами часу необхідно вивчати. Це особливо помітно у матеріалах конференцій та у наукових публікаціях останніх років, що загалом має позитивний вплив на розвиток теоретичної думки й діяльність дизайнерів інтер'єру.

**Мета роботи** – розкрити проблему підготовки майбутнього дизайнера інтер'єру в університетській освіті.

**Виклад основного матеріалу.** Головним завданням університетської освіти в сучасних умовах повинно стати: формування соціально активної особистості з високою компетентністю, мобільністю і професіоналізмом; розвиток комплексу якостей сучасного фахівця, професійного мислення, соціальної і професійної відповідальності; формування в людині потенціалу саморозвитку і самовдосконалення, а в суспільстві – людського капіталу; розвиток збалансованої загальнокультурної, спеціальної і конкретно-практичної підготовки професіонала [7, с. 74]. Метою університетської освіти є “розвиток творчо-гуманітарної особистості як суб’єкта культури”, а також спроба окреслити основоположні ознаки такого типу особистості: соціально-психологічні, етико-моральні, теоретико-пізнавальні [8, с. 32].

Вихідним у творчості дизайнера інтер'єру є специфіка матеріалів, що використовуються, і закономірності формоутворення, які підкоряються суворим законам природи (закони механіки, оптики тощо). Однак дизайнери ставлять перед собою конкретну мету: співвіднести безмежне розмаїття технічних форм, зумовлених зовнішніми об’єктивними причинами і підкорених законам природи, з особливостями сприйняття їх людьми.

Однією з важливих проблем у дизайні є виявлення на якому етапі створення окремої речі або комплекту речей будуть сформульовані дизайнерські завдання, що важливо для технічного пошуку і організації виробництва, у тому числі і для відкриття та застосування нових, раніше не існуючих матеріалів і способів їх обробки, видів конструкцій.

Значення терміну “дизайн” (від латинського “designare”) – визначати, позначати. Для нашого аналізу значимим є той факт, що етимологія поняття “дизайн” охоплює кілька значеннєвих рядів. Генетично первинними є ряд визначень “декоративного” порядку: візерунок, орнамент, декор, прикраса, оздоблення. До другого ряду належать “проектно-графічні” трактування: начерк, ескіз, малюнок, проект, креслення, конструкція. Третій ряд, що виходить за рамки прямого проекту, – поняття “передбачаючи”: план, припущення, задум, намір. І, нарешті, четвертий ряд визначень – “драматичний”: витівка, хитрування, намір і навіть інтрига [3, с. 13]. Ця широка палітра англomовних значень у поєднанні з соціальною спрямованістю традиційного дизайну при особливій увазі до проблем “людського фактору” виявилася відповідною означенню нових видів проектної діяльності.

Таке тлумачення терміну набуло поширення у ХХ столітті: “Дизайн – це план або репрезентація речі за допомогою схеми, ескізу, генерального вигляду; перша ідея, що виражається за допомогою візуальних засобів, як у живописі так і в архітектурі” [8, с. 324].

Тотожне визначення терміну знаходимо у О. Гервас. Зокрема автор зазначає, що “дизайн” має два значення. По-перше, – це творча діяльність, мета якої полягає у формуванні гармонійного, предметного середовища, що задовольняє матеріальні та духовні потреби людини; по-друге, – особлива сфера діяльності, що передбачає проектну та науково-організаційну розробку всебічно досконалих умов життя людини [2, с. 17].

Також ми підкреслимо, що з початку 60-х до 80-х років минулого століття в СРСР замість терміну “дизайн” вживалися терміни “художнє конструювання” (офіційний державний термін) і “художнє проектування” (термін у середовищі художників, мистецтвознавців і філософів), що більш конкретні і вузькі за значенням [6, с. 5]. У 80-х роках ХХ століття межі терміну “дизайн” дещо розширюються. Його почали вживати для характеристики процесу художнього або художньо-технічного проектування, результатів цього процесу – проектів (ескізів, макетів та інших візуальних матеріалів), а також розроблених проектів-виробів, об’єктів середовища, поліграфічної продукції тощо [1, с. 17].

На наш погляд, наукову цінність має визначення, подане у британському словнику 1998 року. Зокрема, тут дизайн розглядається як те, що “створює структуру чи форму чогось за допомогою виконання ескізу, схеми, малюнка або плану; планувати або створювати щось художньо і майстерно” [9, с. 425].

У сучасному розумінні об’єктами дизайн-проектування є не вироби, а потреби, наявність попиту на виконання якого-небудь виду діяльності, зокрема здійснення визначеної утилітарної функції. Тому є прийнятним таке визначення досліджуваного явища: “Дизайн – специфічна сфера діяльності з розробки (проектування) предметно-просторового середовища (у цілому й окремих його компонентах), надання результатам проектування високих споживчих властивостей, естетичних якостей” [4, с. 6].

Професія дизайнера інтер’єру є одним із багатопланових видів діяльності, оскільки її зміст акумулює знання суміжних професійних галузей – техніки, архітектури, мистецтва тощо – на основі взаємообміну інформацією і технологіями. Передача цих інтегративних знань студентам вимагає творчого підходу від майбутніх дизайнерів у їх підготовці до професійної діяльності. Отже, викладання дизайну є творчою діяльністю, оскільки дає змогу поєднати в єдине ціле естетичний (творчий) і технічний (діяльнісний) аспекти навчання дизайну. Тому вивчення основ механізму творчості дозволяє переконати студента, що тільки завдяки розвитку творчих здібностей він може досягнути високого рівня професіоналізму. Знання, отримані у процесі вивчення основ творчої діяльності, сприяють формуванню практичних умінь і навичок.

Наголосимо, що підготовка майбутніх дизайнерів інтер’єру до професійної діяльності ґрунтується на власній творчій діяльності студентів, яка має художньо-конструкторський зміст. Дизайнерське сприйняття є набагато складнішим, ніж перцепція. Воно відбувається водночас у формі відчуттів, уявлень, асоціативного мислення, тобто “являє собою комплексну психічну діяльність, котра має виключне значення для формування розумово-

почуттєвої активності суб'єкта" [5, с. 18]. Тому професійну діяльність дизайнерів слід розглядати як творчий процес. Готовність майбутнього дизайнера інтер'єру до творчої діяльності ми визначаємо як єдність готовності до професійної діяльності. Оскільки становлення особистості відбувається у процесі діяльності, то необхідною умовою формування готовності до творчої діяльності є введення студентів у цю діяльність.

Відповідно до мети дослідження на основі концептуальних положень і специфікою дизайнерської діяльності, були виділені наступні етапи освоєння дизайнерами інтер'єра професійної діяльності: 1 етап – художник декоративного розпису, що припускає вміння працювати з одиничним предметом інтер'єра, 2 етап – художник-стиліст, що володіє основними прийомами декорування групи предметів, що перебувають у предметно-просторовому середовищі інтер'єра, 3 етап – проектувальник інтер'єра, що вміє зонувати, планувати й організувати основні структури інтер'єру, 4 етап – дизайнер інтер'єру, який володіє професійними якостями володіння системними методами художнього проектування інтер'єра.

При цьому основними теоретичними передумовами структурування навчального матеріалу є:

- взаємовплив загальнонаукових і професійних знань;
- єдність теоретичного й практичного навчання;
- виділення загальних і диференційованих частин змісту навчальних дисциплін;
- забезпечення в змісті спеціальних дисциплін принципу наростаючої складності;
- поступовий перехід від інтегративного до диференційованого застосування знань на різних етапах навчання;
- системна побудова модулів і комплексів знань, умінь, способів дій.

У рамках моделі підготовки фахівців у процесі дослідження доцільно використати алгоритм проектування системного змісту спеціальних дисциплін, що припускає послідовне виконання наступних операцій:

- постановка мети й вибір систематизованого фактору;
- визначення цілей і функцій кожної навчальної дисципліни;
- внутрішньопредметна інтеграція й диференціація змісту кожної спеціальної дисципліни (вибір фактора, що систематизує, побудова системи предметної області, визначення основних понять навчальної дисципліни, дозування змісту, створення систем модулів по навчальній дисципліні);
- міжпредметна інтеграція й диференціація змісту спеціальних дисциплін (вибір фактора, що систематизує, побудова системи предметної області, визначення основних понять навчальної дисципліни, дозування змісту, створення систем модулів по навчальній дисципліні);
- міжпредметна інтеграція й диференціація спеціальних дисциплін (вибір фактора, що систематизує, визначення логіки взаємодії спеціальних дисциплін, побудова системи функціональної залежності дисциплін,

- створення поняттєво-термінологічного апарата, створення системи модулів міжпредметна зв'язків);
- створення системи змісту професійної підготовки фахівців спеціальності дизайн інтер'єра.

Даний алгоритм носить універсальний характер, не залежить від програмного змісту предметів і може застосовуватися в процесі навчання різним дисциплінам загальнонаукових і професійних циклів.

Звертаючись до проблем ефективності підготовки дизайнерів інтер'єра, неможливо обійти проблеми, пов'язані зі специфікою предметно-просторового середовища, у якій перебувають студенти й педагоги. Вплив предметно-просторового середовища аудиторій, майстерень, рекреацій і інших приміщень має специфіку функціонального, економічного й естетичного характеру. При необхідних матеріальних витратах на встаткування навчальних площ, оптимальна організація середовища з естетичних позицій, системність і багатопрофільність експлуатації приміщень вирішує багато проблем.

**Висновки.** Таким чином, теоретичні положення системного підходу до професійного навчання, специфіка розвитку творчої особистості, диференційований підхід до змісту навчання дозволяють підійти до створення дидактичної моделі підготовки фахівців професійного навчання спеціальності дизайн інтер'єра, що відповідає вимогам, пропонованим до фахівця даної галузі відповідно до мети і завдання сучасної університетської освіти.

**Подальші дослідження** планується спрямувати на вивчення інших проблем підготовки дизайнера інтер'єру в університетській освіті.

#### **Література:**

1. Волкова В.В. Дизайн реклами / В.В Волкова // Ростов-н/Д гос. пед. ун-т. – Ростов-н/Д, 1999. – 143 с.
2. Гервас О. Графічна підготовка учнів середніх загальноосвітніх шкіл засобами дизайну / Ольга Гервас // Мистецтво та освіта. – 2000. – № 3 (17). – 213 с.
3. Даниленко В. Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури / В. Даниленко. – Х.: ХДАДМ-“Колорит”, 2005. – 243 с.
4. Лаврентьев А.Н. История дизайна / А.Н. Лаврентьев. – М.: Гардарики, 2007. – 303 с.
5. Рудницька О.П. Емоційні та раціональні процеси художнього сприйняття / О.П. Рудницька // Єдність раціонального та емоційно-почуттєвого в освітньо-виховних системах: наук.-метод. зб. / Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України – 1996. – 129 с.
6. Рунге В.Ф., Сеньковский В.В. Основы теории и методологии дизайна / В.Ф. Рунге, В.В. Сеньковский. – М.: МЗ-Пресс, 2001. – 252 с.
7. Фомин Н.В. Теоретическая модель конкурентоспособного специалиста / Н.В. Фомин // Инновации в образовании. – 2004. – № 3. – 120 с.
8. Черепанова С.О. Людина культури у творчому синтезі філософії освіти та мистецтва: перспективи ХХІ століття / С.О. Черепанова // Гуманітарні науки. Науково-теоретичний журнал. – 2001. – № 1. – 45 с.
9. Collins Concise Dictionary: dictionary. – Glasgow, 1998. – 425 с.
10. Webster's New World Dictionary of the American language: dictionary. – London, 1986. – 1692p., 324 с.

*Надійшла до редакції 8.04.2010*